

Ulcinjski gusari

Prof. Milivoj Milošević

Od najranijih vremena pa sve do prošlog vijeka gusarstvo je bilo stalni pratilac pomorske trgovine i saobraćaja. Iako ono u sebi sadrži pljačku robe sa strahovitim zločinstvima vršenim nad mornarima i nedužnim putnicima, ne bi se moglo reći da je ono, osim pojedinačnih slučajeva, imalo pljačkaško-zločinački karakter. Ponekad je ono bilo odraz bijede i neimanštine. Obespravljani, progonjeni i gladni, pomorci su pribjegavali gusarenju, kao sredstvu za održavanje golog života i stvaranja snošljivijih i pravednijih radnih odnosa. Ponekad ono je predstavljalo borbu za slobodu i nezavisnost. Holandski gusari, na primjer, u borbi protiv španjolske okupacije, tiranije i inkvizicije (XVI. vijek) odigrali su najznačajniju ulogu u oslobođenju svoje zemlje. Ove gusare Španjolci su smatrali za razbojnike, dok su ih Holandani slavili kao najveće rodoljube i junake. Isto tako Mlečani su senjske Uskoke smatrali za morske razbojnike iako su se oni borili za slobodu i nezavisnost svoja mora i podjarmljene domovine.

A tko su bili »Ulcinjski gusari« i koji su cilj oni imali?

Ulcinjski gusari bili su Alžirani, a cilj im je bio: prevlast i gospodarstvo nad Jadranskim morem.

Godine 1571. turski sultan Selim II. bio je osvojio Ulcinj od Mlečana i u nj naselio četiri stotine alžirskih gusara. Pomoću ovih gusara on je nastojao da preuzme Veneciji prevlast na Jadranskom moru i da na njemu zagospodari. U Ulcinju on je bio stvorio vojnu bazu za svoja daljnja osvajanja.

Alžirski gusari, kao vješti pomorci i ratnici, predstavljali su veliku opasnost za sve brodove koji nijesu plovili pod turskom zastavom. Njihov neustrašivi zapovjednik Klisi Alija i njegovi nasljednici, imali su neograničeno ovlaštenje od tur-

skih sultana. Plijenili su robu, uništavali brodove, ubijali ljude i tako dovodili u ozbiljnu opasnost mletačku, a kasnije i austrijsku trgovinu. Borba protiv ovih hrabrih gusara nije bila laka ni jednostavna. Njihovi mali, brzi i dobro naoružani brodovi bili su vrlo pogodni za napade na velike i spore teretne jedrenjake. Iz svojih skloništa, raspoređenih od Neretve do Krfa, oni su vršili brze i iznenadne napade. Čitava flotila gusarskih brodica napadala je osamljene velike brodove, ponekad i grupe brodova. Uz strahovito urlikanje ovi gusari bi uskakali na napadnuti brod. Borba se vodila na život i smrt, da ponekad završi pogibijom cjelokupne posade jedne ili druge strane.

Istorija svih pomorskih naroda ispunjena je ovakvim borbama. Ni redovna ratovanja nijesu bila ništa humanija, kad se radilo o prevlasti na moru. U pomorskim ratovima i kolonijalnim osvajanjima gusari su odigrali važnu ulogu. Istaknuti gusari postajali su admirali ratnih mornarica. Gusarski plijen često se dijelio između države i gusara. Pojedine države davale su gusarima specijalne povlastice da gusare za njihov račun. O ovome govore mnogi historijski dokumenti. Tako na primjer, u Pomorskom muzeju u Kotoru postoji dukala iz 1718. godine kojom mletački dužd Ivan Kornelio (Cornelio) sa senatom obznanjuje da su brodovi »San Marco« pod zapovjedništvom Župa Luke, a u pratnji drugog broda »San Toderro« određeni da za vrijeme od pet mjeseci progone ulcinjske gusare i istom dukalom naređuje predstavnicima mletačke vlasti i pomorskim komandantima da ove brodove ne smiju upotrebljavati u druge svrhe. Dukalu je potpisao sekretar Mafio Bianki (Maffio Bianchi).

Alžirski gusari uništeni su nakon Bečkog kongresa, početkom XIX. stoljeća, a povlašteno gusarstvo (korzarstvo) ukinuto je Pariskom deklaracijom 1856. godine. Uništili su ih moderne ratne mornarice koje su na sebe preuzele borbu za slobodu mora.

Borba između »ulcinjskih« zapravo alžirskih i mletačkih gusara ostać će kao mračna epizoda u istoriji naših naroda. U ovoj borbi punoj zločinstava, krvi, suza i bezakonja nad nedužnim našim narodima, borili su se tuđi osvajači za prevlast i gospodarstvo nad našim morem. Za tu prevlast i gospodarstvo borili su se Englezi i Francuzi u doba Napoleonovih ratova (1812 god.), borili su se Talijani i Austrijanci u bitci pod Visom (1866 god.), ali naš Jadran ostao je i ostat će samo naš.

Borba senjskih Uskoka našla je svoj epilog u Boki Kotorskoj, 1918. godine, pobunom mornara protiv austrijske flote; našla ga je u herojskoj borbi Podgorskih partizana i narodne Jugoslavenske armije, 1941.—45. godine, i za uvijek zapečatila slobodu našeg Jadrana.

